

1. Bilagor till granskningsrapport Landstingsfullmäktiges beredningar – Ansvarsutövande 2015

1.1. Bilaga 1 - Resursanvändning

1.1.1. Ekonomi

Av beredningarnas ekonomiska redovisning framgår budget, förbrukat och avvikelse mot budget för 2015, samt antal arvoderade dagar i genomsnitt per ledamot:

Beredning	Årsbudget, totalt	Arvode budget	Arvode förbrukat	Omkostnads budget	Omkostnad förbrukat	Total avvikelse mot årsbudget
Syd	1 134 tkr	984 tkr	-417 tkr	150 tkr	-106 tkr	+ 611 tkr
Mitt	1 265 tkr	1 115 tkr	-404 tkr	150 tkr	-126 tkr	+ 735 tkr
Öst	1 003 tkr	853 tkr	361 tkr	150 tkr	-78 tkr	+ 564 tkr
Nord	1 003 tkr	853 tkr	-328 tkr	150 tkr	-160 tkr	+ 515 tkr
Programberedning	1 172 tkr	722 tkr	-341 tkr	450 tkr	-91 tkr	+ 740 tkr
Regionala beredningen	1 004 tkr	853 tkr	-400 tkr	150 tkr	-114 tkr	+ 489 tkr
Totalt	6 580 tkr	5 380 tkr	-2 251 tkr	1 200 tkr	-675 tkr	+ 3 654 tkr

Det sammanlagda överskottet för beredningarna uppgår 2015 till 3,654 mkr kronor och kan främst hänföras till arvodesdelen. Detta uppges bero på att många ledamöter är pensionärer och således inte erhåller ersättning för förlorad arbetsförtjänst samt att många medborgardialoger hållits på kvällar och helger.

1.1.2. *Antal nyttjade arvodesdagar*

Beredningsledamöternas antal arvoderade dagar (max 17) per ledamot uppgår till följande:

Beredning	Genomsnittsan tal arvodesutbetal ningar 2013	Genomsnittsantal arvodesutbetalning ar 2014	Genomsnittsantal arvodesutbetalning ar 2015
Syd	10,0	8,2	9,3
Mitt	9,4	9,5	12,2
Öst	9,5	9,6	10,8
Nord	9,0	7,3	10,7
Programberedni ngen	9,4	5,0	14,2
Regionala beredningen.	11,7	12,0	10,2

Kopplat till hur ledamöterna kan använda sina dagar noterar vi att samtliga beredningar uttrycker önskemål om att fullmäktige ska överlåta ramar till beredningens ordförande som denne sedan kan fördela utifrån behov mellan ledamöterna.

1.2. Bilaga 2 – Sammanfattning av beredningarnas verksamhetsrapporter

Hälso- och sjukvårdsberedningarnas analys och slutsatser

Är hälsan hos barn och ungdomar lika över länet?

Stor del av det faktamaterial som beredningarna tagit del av och den dialog som beredningarna genomfört visar att hälsan i Norrbotten inte är jämlik. Trots skillnaderna i länet har dialogen visat att barn och ungdomar på de flesta orter i länet mår bra och trivs där de bor. Avstånd och tillgänglighet påverkar jämlikheten för unga när det gäller allt från hälso- och sjukvårdens verksamheter till utbud och aktiviteter i hemkommunen. Många unga upplever att segregering finns såväl i glesbygd som tätort. I vissa geografiska områden oroas unga av rasism.

Tillgången till hälso- och sjukvård för barn och ungdomar varierar mellan orterna i länet (t ex möjligheten att besöka en hälsocentral eller tandvård). Beredningarna har också uppfattat att det finns en ojämlig tillgång till exempelvis barnläkare i länet och att informationen som föräldrarna får från mödra- och barnvårdscentral skiljer sig beroende på var i länet man bor.

Vilka faktorer kan vara orsak till eventuella olikheter?

Beredningarna konstaterar att barn och ungas välmående ofta är beroende av ett flertal faktorer. Familjernas ekonomi och socioekonomiska status påverkar levnadsförhållandena för unga i hög grad. Många barn och unga upplever fysiskt och/eller psykiskt frånvarande föräldrar.

Beredningarna upplever att flickor och pojkar hanterar stress, skola, fritid och framtidsfunderingar på väldigt olika sätt. Flickor upplevs som mer oroliga och stressade och särskilt på mindre orter och i glesbygd har beredningarna noterat att framförallt flickorna känner stor oro över att inte få jobb i framtiden och därför satsar på skolan för att kunna flytta.

Det finns en stor brist på kollektivtrafik på mindre orter men även mellan olika orter. Detta påverkar ungdomars möjlighet att träffa vänner och delta i olika aktiviteter. Alla föräldrar har inte heller möjlighet att skjutsa och hämta barnen till/från olika aktiviteter. Generellt anses att det inte finns tillräckligt med spontana aktivitetsplatser och träffpunkter för barn och unga oavsett bostadsort. Aktivitetsutbudet kretsar oftast kring idrott och det upplevs finnas för få kreativa fritidsaktiviteter. Många fritidsaktiviteter är också dyra.

Ungdomarna upplever att det är lätt att få tag i alkohol och droger oavsett var man bor i länet. Användningen av narkotika ökar och det finns en större tolerans hos unga. Information och utbildning om alkohol och droger efterfrågas av både barn och ungdomar. Det förekommer allt fler förskrivningar av narkotikaklassade läkemedel till barn och unga vilket många upplever negativt. Barn och unga tillbringar mycket tid

framför olika typer av bildskärmar och det upplevs finnas ett behov av information och utbildning om barn och ungas utsatta situation på internet.

Vilka faktorer ökar hälsan?

I föregående rubrik/avsnitt har beredningen konstaterat vilka orsaker som kan finnas till en ojämlik hälsa. Faktorer som ökar hälsan konstateras därmed vara raka motsatsen, t ex trygga och goda hemförhållanden såväl socialt som ekonomiskt, att kommun/landsting tidigt uppmärksammar signaler på fysisk och/eller psykisk ohälsa och sätter in lämpliga åtgärder eller finns tillgängliga vid behov, hälsofrämjande livsstil när det gäller kost, motion och sömn mm.

Hur ska framtida sjukdomstillstånd förebyggas tidigt?

Landstinget anses ha en viktig informerande roll när det gäller att synliggöra hälsofrågor för allmänheten, t ex upplysa och påverka barn och ungdomar. Det är också viktigt att barn och ungdomar vet var de kan vända sig för att söka hjälp, men också viktigt att de som söker hjälp tas på allvar och bemöts med respekt. På orter med tillgång till föräldrautbildning har beredningarna sett att det gett goda resultat. Beredningarna konstaterar att samverkan mellan kommun och landsting är viktig i dessa frågor och att samverkan måste ske i den dagliga verksamheten.

Beredningarnas slutsatser:

- *Det finns ett behov av att landstingets förebyggande och vårdande insatser anpassas efter barn och ungdomars förutsättningar på respektive ort.*
- *Det finns ett behov av samordnad och jämlik information från hälso- och sjukvården när det till exempel gäller information från mödra- och barnavårdscentralerna.*
- *Det finns behov av en översyn av förskrivningen av narkotikaklassade läkemedel till barn och unga i Norrbotten.*
- *Det finns ett stort behov av utbildning och information kring riskerna med alkohol- och narkotikabruk.*
- *En jämlik utveckling av kollektivtrafiken behövs.*
- *Landstinget måste bidra till att sprida kunskap och medverka vid informationsinsatser för att motverka mobbing och andra typer av kränkningar.*
- *Det finns ett behov av information och utbildning om barn och ungas utsatta situation på internet.*
- *Det är viktigt att hälso- och sjukvården tar barn och ungas hälsa på allvar.*
- *Landstinget måste samordna sina hälsoinformationsinsatser med kommunerna och skolhälsovården.*

- *Landstinget måste ständigt aktualisera hälsofrågor i sin kommunikation med allmänheten.*
- *För en jämlik vård måste landstinget anpassa vårdmötet efter de ungas förutsättningar.*
- *Det finns ett behov av att landstinget erbjuder jämlikt stöd för familjer i länet.*
- *Det finns ett stort behov av att landstinget förbättrar samverkan med och mellan kommunerna.*

Beredningarnas förslag till landstingsfullmäktige

Hälso- och sjukvårdsberedningarna föreslår att landstingsfullmäktige beslutar att uppdra åt landstingsstyrelsen:

- *Att föreslå åtgärder som tillgodoser de behov beredningarna uppmärksammat samt att återrapportera genomförda åtgärder till beredningarna enligt reglemente.*

Programberedningens analys och slutsatser

Antalet personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ökar i Norrbotten och det även är vanligt med flera diagnoser i kombination. Beredningens dialoger pekar på att klimatet mellan vårdgivare och patient har hårdnat under de senaste 10 åren.

Programberedningens redovisar sin analys ur de fyra perspektiv som följer.

Brukarens situation

Långa väntetider i väntan på utredning och eventuell diagnos innebär stora problem för många patienter. Tidig upptäckt och snabba insatser på rätt nivå är viktigt. Dialogerna visar att ytterst få brukare och anhöriga känner till 1177 Vårdguiden där det finns mycket bra information om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

För personer som varit i kontakt med hälso- och sjukvården har det inte heller varit självklart att man fått den hjälp man förväntat sig. Många vittnar om att de slussas runt och upplever att vården inte har tillräcklig kompetens. Barn- och ungdomsmottagningen i Kalix omnämns som ett gott exempel där verksamheten fungerar bra eftersom man samlat alla professioner vid samma mottagning. Många brukare och närstående uppger att de saknar information om vilken hjälp man har rätt till. Beredningens uppfattning är att mycket kan bli bättre när det gäller upprättandet av samordnade individuella planer (SIP) och att den stor del av problematiken kopplat till detta består i oklar ansvarsfördelning.

Närståendes situation

Närstående påverkas själva av situationen vilket gör att de har behov av att vara delaktiga i planeringen och få egen kunskap för att kunna hantera de påfrestningar som kan uppstå. Många vet inte vart de ska vända sig för att få stöd eller hjälp. Det finns inget systematiskt arbetssätt inom hälso- och sjukvården för att stödja närstående och det är inte helt

ovanligt att närstående själva blir sjuka av den ansträngande situationen. Många söker stöd genom olika grupper/forum på internet vilket ofta beskrivs som ovärderligt. På orter där det finns patientföreningar kan man stötta varandra, men detta finns inte på alla orter. Beredningen anser att utökade föräldrautbildningar skulle kunna förbättra de närståendes situation avsevärt.

Samverkan

Det händer att patienter ”faller mellan stolarna” när flera instanser är inblandade i vård och omsorg. Det finns därför ett stort behov av samverkan i den dagliga verksamheten. Beredningen har konstaterat att samverkan mellan landstinget och kommunerna måste prioriteras i större utsträckning än tidigare och att det finns mycket kvar att utveckla.

Största kompetensen och resurserna för patientgruppen anses finnas för barn upp till 18 år. Därefter övergår patienten till vuxenpsykiatrians ansvar. Många upplever övergången här som otrygg och att vården försämras. Personalen har också tystnadsplikt mot närstående om brukaren är myndig, såvida inte patienten gett sitt medgivande till att information får lämnas till närstående. Många närstående saknar information om möjligheten att delta i vårdplanering efter att brukaren fyllt 18 år.

Etik

Beredningens uppfattning är att personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning inte alltid prioriteras enligt människovärdesprincipen, dvs att alla människor är lika mycket värda och har rätt till vård oavsett ålder, utbildning, social eller ekonomisk ställning. Patientgruppen prioriteras inte heller alltid efter behovs- och solidaritetsprincipen, dvs att de som har de svåraste sjukdomarna ska få vård först och att man särskilt ska tänka på de svagaste patienterna som inte kan tala för sig eller känner till sina rättigheter.

Beredningen konstaterar också att hälso- och sjukvården för personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning inte är jämlik. Det handlar om allt ifrån variation i utbud och tillgänglighet mellan orter till att viss verksamhet bara fungerar med hjälp av drivande eldsjälar och inte för att det finns ett etablerat vårdprogram.

Beredningens slutsatser om behov och utvecklingsområden:

- *Det finns ett stort behov av att landstinget fortsätter utveckla en jämlik hälso- och sjukvård för den ökande andelen av personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.*
- *Landstinget måste bli mycket bättre på att snabbt fånga upp och utreda personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.*
- *Det finns ett behov av att landstinget utformar och säkerställer efterföljandet av ett vårdprogram för kontinuitet i hela vårdkedjan.*
- *Det finns ett stort behov av att landstinget sköter sin del av samverkan och samordning på alla nivåer enligt de lagar och överenskommelser.*

- *Hälso- och sjukvården måste etablera metoder för att systematiskt stötta närstående.*
- *Det är angeläget att landstinget säkerställer tillgången till information om brukares och anhörigas möjligheter och rättigheter till hjälp.*
- *Det finns ett behov av att landstinget ser över hur man för brukarens bästa hanterar övergången till vuxenpsykiatri.*

Beredningens förslag till landstingsfullmäktige

Programberedningen föreslår att landstingsfullmäktige beslutar att uppdra åt landstingsstyrelsen:

- *Att föreslå åtgärder som tillgodoser de behov beredningen uppmärksammat.*

Regionala beredningens analys och slutsatser

Organisation

Norrboten upplevs som ett län med många idéer men att dessa bör synliggöras på ett bättre sätt. Det är också viktigt att som innovatör hitta rätt organisation som kan hjälpa den blivande innovationen framåt. Beredningen uppfattar den initierade fasen i innovationsprocessen som relativt rörig, det är svårt för aktörerna att hitta varandra. Landstinget som regional aktör och arbetsgivare bör synliggöra vilka aktörer som finns i länet. Det är viktigt att uppsökandet av uppdrag blir mer organiserat – ett övergripande ansvar behövs i länet för att stimulera innovationer.

Mentorer och finansiärer

En mentor eller lots är någon som känner till processen och kan hjälpa till med kontakter och nätverk. Denna funktion är viktig i innovationsprocessen, både för små och stora företagare. Beredningen konstaterar att särskilt för yngre innovatörer är det avgörande att ha tillgång till en mentor.

Behovet av att hitta finansiärer är ofta stort. Ibland kan det finnas flera finansieringsmöjligheter men ett i princip omöjligt sätt att hitta rätt. I finansieringsprocessen spelar också mentorn en viktig roll i och med att denna har ett etablerat nätverk med potentiella finansiärer.

Behov av infrastruktur

Även inom innovationsprocessen är behovet av en fungerande infrastruktur stor vilket är en stor utmaning för vissa delar av länet. Detta gäller både transporter men också teknik och möjligheter att kommunicera digitalt. Beredningen upplever att just glesbygden i Norrbotten har sämre förutsättningar vad gäller möjlighet till en innovationsprocess. Beredningen upplever att Kiruna och den stadsomvandling som nu sker där är ett unikt exempel på hur innovationer kan sätta sin prägel på ett helt samhälle som byggs upp och att Kiruna generellt är en stad som vågar tänka nytt och ta tillvara idéer, resurser och samverka, i samband med stadsflytten.

Ledarskap

Det är av största vikt att innovationer uppmuntras av företagsledningen bland företagen i Norrbotten. Beredningen upplever att det finns en större andel innovationer inom relativt nystartade företag.

Samverkan och miljö

Det är viktigt att samhället ställer upp och stödjer länets innovatörer. Exempel på bra samverkan är Science Park-konceptet där man samverkar över branschgränserna för att sporra varandra och arbete i en innovativ miljö. Beredningen upplever att det bör finnas ett ännu större intresse i länet att ta tillvara på spill och biprodukter (främst inom industrin). När det gäller att samverka kring t ex energi finns det olika prioriteringar i länets kommuner. Beredningen upplever att länet kan bli ännu bättre på omvärldsbevakning inom innovationsområdet, både inom politiken och verksamheten.

Beredningens slutsatser:

Begreppet innovation används generellt sett inte. Istället talar man om idéer eller produktutveckling.

Vilka är aktörerna och vilket är deras uppdrag?

Det finns många aktörer i innovationsprocessen i Norrbotten, många av dessa har beredningen träffat. Deras uppdrag är att genom sina nya idéer, oavsett om det handlar om produkter eller tjänster, främja länets utveckling och fortlevnad. Det saknas dock fortfarande en övergripande, neutral, samordningsaktör för att dessa aktörer på ett lättare sätt ska hitta varandra. Beredningen anser att de stödfunktioner som finns bör förbättras och framför allt samordnas.

Vilka är utmaningarna med att ta en idé till försäljning?

Det finns många utmaningar för att utveckla en idé. Beredningen har under uppdragets gång konstaterat att det är ett föråldrat tankesätt att bara se en innovation som en produkt som ska säljas. Många innovationer innefattar en tjänst och inte en ”grej”. Utmaningarna finns inom tradition, hierarki, infrastruktur, regelverk, ledning, teknik och samverkan.

Hur kan landstinget bidra för att stärka det regionala innovationssystemet?

Landstinget är en stor arbetsgivare och bör vara en god förebild för innovationsprocessen i länet. I Norrbotten beskrivs det regionala innovationssystemet som ett kluster av innovativa företag som samverkar i arbetet med att utveckla nya innovativa lösningar för en marknad, vilket beredningen ser som en mycket positiv modell. Landstinget bör samverka och ta initiativ till nya innovationer.

Sammanfattning och debattfrågor till landstingsfullmäktige:

- *Hur kan landstinget skapa mer och fler innovativa miljöer för sina anställda?
Hur kan nya processer stimuleras?*

- *Kan landstinget, med hjälp av förbättrad omvärldsbevakning, utveckla fler idéer i den egna verksamheten?*
- *Ger ett regionalt parlament möjligheter att på ett bättre sätt verka för en sammanhållen innovationsstruktur i länet?*
- *Har landstinget och kommunerna, i egenskap av stora aktörer, ett särskilt stort ansvar för de regionala innovationerna?*

Regionala beredningens förslag till landstingsfullmäktige:

Regionala beredningen förslår att landstingsfullmäktige beslutar att uppdra åt landstingsstyrelsen:

- *Att föreslå de åtgärder som möter upp de behov beredningen uppmärksammat.*